

GEERT VAN HECKE

LEREN HOE JE DINGEN AANPAKT, HELPT EEN KIND ENORM VOORUIT

HOEVEEL BELANG ONZE KENNISMAATSCHAPPIJ OOK HECHT AAN HET DOOR-GEVEN VAN FEITEN EN WEETJES, TOCH IS DAT NIET DE ENIGE BAGAGE DIE KINDEREN NODIG HEBBEN OM DE TOEKOMST AAN TE KUNNEN. VEEL BELANGRIJKER IS DAT ZE AL VAN JONGS AF AAN VOLDOENDE PRIKKELS VANUIT HUN OMGEVING KRIJGEN WAARDOOR ZE NIET ALLEEN VERSTANDELIJK MAAR OOK EMOTIONEEL GOED ONTWIKKELEN. «DE WERELD IS ÉÉN GROTE LEERSCHOOL», VAT DE JOODSE PEDAGOGE PNINA KLEIN HAAR VISIE OP OPVOEDING BEKNOPT SAMEN, WAARMEE ZE METEEN OOK AANGEEFT HOEVEEL ER RONDOM ONS TE BELEVEN VALT ALS JE ER MAAR VOOR OPENSTAAT.

Kinderen van vandaag zijn de volwassenen van morgen. Maar in welke wereld ze morgen terechtkomen, weten we als ouders niet en dat maakt het er bij de opvoeding niet makkelijker op. We kunnen onze kinderen natuurlijk zo opvoeden dat ze zich op diverse vlakken bekwaamen, maar wie zegt ons wat het correcte lijstje is van «bekwaamheden» waarmee ze vertrouwd de toekomst tegemoet zien? Is het bijvoorbeeld belangrijk dat ze vooral verbaal goed onderlegd zijn of moet

voeders organiseert allemaal opgebouwd rond de interactie met de omgeving. «Bij onze benadering gaat het er niet om dat kinderen *gebombardeerd* worden met kennis, zoals dat op school gebeurt. Het is ons dus niet te doen om de inhoud, maar de manier waarop je je kind benadert.»

HET BEGINT MET HELDER TE ZIEN...

gemaakt heeft, kun je gewoon reageren door te zeggen hoe mooi je het kunstwerk wel vindt. Op zich is dat goed, maar echte aanmoediging bestaat erin dat je er bijvoorbeeld op wijst hoeveel kleuren hij of zij bij het tekenen gebruikt heeft. Een andere reactie is dat je zegt «Oh, hoe mooi, je blad is bijna vol», waardoor je je kind meteen ook stimuleert om er nog wat bij te tekenen.»

De vijfde en laatste vaardigheid binnen de MISC-methode, is het *reguleren* van gedrag. Dat doe je bij-

der uit ons voorbeeld beter af en toe ook eens met haar zoontje een wandeling maken. Dat kan dan een moment zijn waarop de nieuwsgierigheid bij het kind gewekt wordt en hij vragen stelt over de dingen die er te zien zijn. Want uiteindelijk is toch de hele wereld een leerschool, tenminste als je oog hebt voor de vele boeiende dingen om ons heen.»

Waar het Pnina Klein vanuit haar interactiemethode in de eerste plaats om te doen is, kun je vermoedelijk

ging van een hulporganisatie. Het was geenszins onze bedoeling om in te grijpen in de culturele gewoonten, want de ene cultuur is niet beter dan de andere. Maar doordat in een land als Ethiopië alle zekerheden weggevallen zijn, is het voor ouders des te belangrijker te weten hoe ze hun kinderen bij de ontwikkeling een stuk vooruit kunnen helpen. En aanmoedigen is daar vanuit onze benadering één onderdeel van. Na al die jaren hebben wij trouwens gezien dat het zeker resultaat oplevert.

hun ontwikkeling veeleer op het ruimtelijke of het motorische toegepast worden? In plaats van ons daarover zorgen te maken, leren we onze baby's, peuters en kleuters veel beter om soepel in te spelen op alles wat op hen afkomt, meent prof. Klein. En daar kun je volgens haar niet vroeg genoeg mee beginnen.

DE GEEST PRIKKELEN

«De laatste jaren is er heel wat wetenschappelijk onderzoekwerk verricht naar de ontwikkeling van de hersenen bij baby's en peuters. Bij onze geboorte hebben we meer cellen in de hersenen dan ooit, vandaar dat het zonder meer duidelijk is dat baby's ook denken. We wisten al langer dat de hersenen van een baby beïnvloed worden door de ervaringen die hij in zijn omgeving opdoet. Maar nu blijkt daarbovenop dat prikkels van buitenaf niet alleen impact hebben op hun gedrag, de *software* als het ware, maar ook op de structuur van hun hersenen, de *hardware* zeg maar. Door steeds meer ervaringen ontstaan er tussen de hersencellen alsmaar nieuwere verbindingen. Op dit moment kan er zelfs wetenschappelijk aangetoond worden dat intelligentie bepaald wordt door de rijkdom van vertakkingen in onze hersenen.»

Vanuit dat hersenonderzoek komt Pnina Klein -trouwens samen met andere wetenschappers, zoals de Leuvense kinderpsychiater Peter Adriaenssens- tot het besluit dat het voor de ontwikkeling van een jong kind ontzettend belangrijk is om de hersencellen voldoende prikkels te geven. Niet toevallig zijn de trainingsprogramma's die Klein met ouders, onthaalouders of andere op-

Pnina Klein heeft haar trainingsprogramma, ook wel bekend als de MISC-methode, opgebouwd rond vijf verschillende vaardigheden die we nodig hebben om bij onze kinderen een soepele geest te ontwikkelen.

«In een wereld die een veelheid aan informatie bevat, is het in de eerste plaats belangrijk om de aandacht van een kind bewust te *richten* op dingen. Dat doe je bijvoorbeeld door oogcontact, nabijheid, taal, intonatie en mimiek. «Kijk eens naar die bloem en ruik er eens aan.» Of nog: «Zie je die vogel op de waslijn.» Waar je aandacht voor vraagt, maakt op zich niet zoveel uit. Het voorname is dat je kind daardoor leert om helder naar de wereld te kijken met oog voor detail.»

Maar kinderen hebben niet alleen de behoefte om iets grondig waar te nemen. Ze moeten ook leren dat de dingen rondom hen een naam hebben en daardoor *betekenis krijgen*. Daarbij is het ook belangrijk dat ouders hun emoties in een situatie leggen. Als je zelf je gevoelens van blijdschap, angst, verdriet of spanning onder woorden brengt, leert je kind dat beter bij zichzelf onderkennen.

Een derde vaardigheid die Pnina Klein aanstipt, is dat kinderen verbanden moeten kunnen leggen. Ze noemt dat ook wel *uitbreiding* van ervaringen. Denk maar aan een peuter die al eens proefondervindelijk vastgesteld heeft hoe heet de kachel is. Als hij de volgende keer met iets warm in aanraking komt, zal hij intussen wel beter weten. Kinderen verdienen ook veel *aanmoediging*, de vierde vaardigheid in het rijtje. Maar je kind bij een opdracht aanmoedigen is voor Pnina Klein meer dan zomaar «bravo» zeggen. «Als je dochtertje of zontje een tekening

voor het best omschrijven als een streven naar *echte* communicatie tussen ouders en kinderen. En natuurlijk heb je daar ruimschoots de kans toe als je gewoon samen met je kind speelt, maar dan nog is het vanuit Kleins visie belangrijk dat je ook op die momenten telkens weer mogelijkheden zoekt om je kind impulsen te geven.

«Neem een groepje van vier kleuters die in de klas bezig zijn met blokken een toren te bouwen. De ene bouwt een gele toren, de andere een blauwe, nog een andere een rode en de laatste een groene. Hoe goed het ook is dat ze alle vier daardoor het verschil tussen de kleuren leren, toch zijn zulke situaties een uitstekende gelegenheid om hen eveneens allerlei sociale vaardigheden bij te brengen. Als Joren met de gele toren bezig is, kun je bijvoorbeeld aan Harold vragen of hij nog gele blokjes heeft voor Joren. Zo zullen deze kinderen ook wel de kleuren leren, maar tegelijk worden ze gevoelig gemaakt voor hun omgeving en leren ze de anderen helpen.»

LEERSCHOOL

Maar hoe zinvol de theorie van interactie ook is, toch rijst de vraag hoe ouders deze ideeën concreet kunnen maken bij hun dagelijks opvoedingswerk. Als wij prof. Klein daarmee confronteren, geeft zij het voorbeeld van een jonge moeder met een zontje van drie jaar. «Wij werken bij onze programma's veel met video-opnames en een van die opnames toonde hoe een moeder met haar kind van drie jaar aan het puzzelen was. Op zich is daar niets op tegen, maar als ouder of opvoeder moet je ook de reflex hebben om voldoende communicatief met je kinderen om te gaan. De gezinstijd voor ouders van vandaag, die veelal met twee buitenshuis werken, is zeer beperkt. Daarom bekijken ze het best hoe ze die tijd zo zinvol mogelijk samen met hun kinderen doorbrengen. Als die moeder van dat driejarig zontje keer op keer haar kind puzzels laat leggen, is ze bezig zoals de leerkracht die dat kind het verschil leert tussen rood, geel en blauw. De uitdaging bestaat er juist in zó met je kinderen bezig te zijn dat hun geest geprikkeld wordt en ze met belangstelling tegen de wereld aankijken. Misschien zou die moe-

noeg het best omschrijven als een streven naar *echte* communicatie tussen ouders en kinderen. En natuurlijk heb je daar ruimschoots de kans toe als je gewoon samen met je kind speelt, maar dan nog is het vanuit Kleins visie belangrijk dat je ook op die momenten telkens weer mogelijkheden zoekt om je kind impulsen te geven.

«Neem een groepje van vier kleuters die in de klas bezig zijn met blokken een toren te bouwen. De ene bouwt een gele toren, de andere een blauwe, nog een andere een rode en de laatste een groene. Hoe goed het ook is dat ze alle vier daardoor het verschil tussen de kleuren leren, toch zijn zulke situaties een uitstekende gelegenheid om hen eveneens allerlei sociale vaardigheden bij te brengen. Als Joren met de gele toren bezig is, kun je bijvoorbeeld aan Harold vragen of hij nog gele blokjes heeft voor Joren. Zo zullen deze kinderen ook wel de kleuren leren, maar tegelijk worden ze gevoelig gemaakt voor hun omgeving en leren ze de anderen helpen.»

AANMOEDIGING

Pnina Klein weet waarover ze spreekt. Jarenlang heeft ze in diverse landen en culturen ouders en andere opvoeders gevolgd in hun manier van omgaan met kinderen. Nooit wilde ze met haar trainingsprogramma's de gewoonten van mensen veranderen. Maar wat merkte zij bijvoorbeeld toen ze gedurende twaalf jaar met moeders in Ethiopië werkte? De ouders die zij volgde, gaven hun kinderen haast nooit een vorm van aanmoediging. Het beeld dat die ouders over een ideaal kind hadden, was immers dat het nederig, onderdanig en hulpvaardig moest zijn. «Wij waren in dat land op uitnodi-

Gaandeweg waren die ouders er veel meer op gericht hun kinderen een duwtje in de rug te geven als het ging over zaken die ontzettend belangrijk zijn in hun dagelijks leven. En ik herhaal nog eens: onze aanpak staat los van de ene of andere inhoud en kan in elke cultuur toegepast worden.

Waar wij ouders vooral toe willen aanzetten, is zich meer bewust worden van wat zij doen, daarover te spreken en hun ervaringen met hun kinderen delen. De meeste ouders zijn trouwens van nature uit goede opvoeders of om het met de woorden van een moeder te zeggen die ooit aan ons trainingsprogramma deelnam: *ik heb altijd al gedacht dat ik een goede moeder was, maar nu weet ik ook beter waarom...*»

Maar hoe ouders zich ook inspannen om te streven naar een kwaliteitsvolle interactie met hun kinderen, dé boodschap die kinderen altijd weer moeten krijgen, is dat ze graag gezien worden. «Elke ouder weet dat je daar elke dag weer genoeg mogelijkheden toe krijgt», voegt Pnina Klein er nog aan toe. «Het komt er alleen op aan die mogelijkheden voldoende te benutten.»